

Taurus 2015 – Altinbesik (deník Doktora Ondry Jägera)

Úterý 6.10.2015 – závěrečné přípravy

V klubovně kladenských potápěčů nakládáme všechny potřebné věci do expedičního vozidla Peugeot Boxer, které opět pro naše potřeby zapůjčil Pizís (Jan Herget), který sám bohužel nejede. Máme celkem 17 sedmilitrových lahví se stlačeným vzduchem, a k tomu příslušný speleopotápěčský materiál pro pět jeskynních potápěčů, a další hromady výstroje, včetně 7 gumových nafukovacích člunů. Jedna poměrně velká krabice obsahuje 60 dvojitých porcí lyofilizovaných potravin, které máme do jeskyně. Inža (Ondra Dufek) s Pajanem (Pavel Schmidt) dokupují zásoby potravin a nákup přivázejí v autě i s nákupním vozíkem. Večer před soumrakem je vše důležité na palubě a další den může auto s posádkou vyrazit.

Středa 7.10.2015 – odjezd po vlastní ose

Odjezd je naplánovaný na 16:00 hodin, ale ještě v 18:30 mně Inža volá a ptá se na nastavení Květušky, jak říkáme naší navigaci. Expediční auto stojí v Praze-Stodůlkách před Makrem a kluci dokupují uzeniny, chleba, pivo, rum a občerstvení potřebné na cestu. Stejně jako loni jedeme na expedici ve dvou skupinách. Dnes odjíždějí expedičním vozidlem po vlastní ose Martin Hota (Gabo), Ondra Dufek (Inža), Pavel Schmidt (Pajan), Jakub Vokřál (Kuba) a Roman Hota (Krték). Za tři dny za nimi vyrazíme ještě s Evženem Janouškem (Ginem), ale letecky. Do auta bychom se všichni nevešli, a Gino má z dlouhé jízdy v autě téměř panický strach. Snad se všichni v pořádku setkáme na domluveném místě u Akseki v neděli v pravé poledne.

Sobota 10.10.2015 – odlet

Letíme s Evženem Janouškem (Ginem) přímým letem v 18:35 z letiště Václava Havla v Praze do Antalye v Turecku. Jednosměrný let stojí cca 4000,- Kč. Cesta je naprosto pohodová, protože máme jen příručky a veškerou expediční bagáž nám vezou kluci v autě. Dosedáme v Antalyi ve 22:30 místního času (21:30 našeho času). Další časové údaje jsou v tureckém čase, který je od našeho posunutý o jednu hodinu dopředu.

Na letišti měníme eura a bereme taxik do hotelu Lara Kaprice, kam přijíždíme těsně před závěrem fotbalového utkání Česko – Turecko. Bohužel jsme prohráli 0:2.

Již po cestě z letiště dostáváme SMS zprávu od Knaka (Michal Novák), který nám sděluje, že jsme na klubovně zapoměli tři naše nafukovací čluny do jeskyně. Přišel na to Ivoš (Ivo Záruba) náhodou při kontrole skladu v klubovně. Jak se to mohlo stát? Nemá cenu nad tím dumat, musíme to rychle vyřešit, anebo expedička končí ještě před příjezdem k jeskyni. Gino volá přes WhatsApp Hakanovi (Hakan Egilmez, šéf turecké části expedice a současný prezident speleoklubu ASPEG v Istanbulu) a domlouvá, že Hakan, který bude za chvíli vyrážet na expedici z Istanbulu, ještě sežene dva gumové čluny. S naším jedním rezervním by to mohlo vyjít. Ještě štěstí, že je Hakan tak flexibilní a zná snad všechny jeskyňáře v Istanbulu.

Neděle 11.10.2015 – jsme všichni

Ráno máme na 8:00 hodin připravenou snídani v hotelu. Ekmek (chleba), olivy, sýr, marmeláda, vajíčko a čaj. Prostě lábuž a super start do nového dne expedice. Kluci v autě se jistě odbývají nějakou

konzervou. Během snídaně jsme zjistili, že s námi jsou v hotelu ještě dvě české dámy, které se také chystají naším směrem. Z dam se pak vyklubala matka s dcerou, jedou do Side, což je přibližně v polovičce naší cesty. Super. Bereme společně taxi za 70 eur a v 10:45 jsme v Side. I tady máme štěstí a autobus, který jede naším směrem, tj. od moře přes hřeben Západního Tauru někam za Seydisehir, jede už za 45 minut. V 11:30 už sedíme v autobuse, jen musíme řidiči vysvětlit, že potřebujeme vystoupit u benzinky před odbočkou na Akseki. Dokonce se nám to daří, a ani jsme nepřejeli jako minulý rok.

Ve 12:30 jsme u benzinky, což je místo našeho srazu s částí jedoucí autem i s tureckou částí expedice. Domluvený čas byl kolem poledního, ale samozřejmě jsme počítali i s možností několikahodinového zdržení některé skupiny. Naši kluci přijeli na sraz asi minutu před námi. Cestu měli celkem bez větších problémů, když nepočítáme sněžení a námrazu ve vnitřním Bulharsku. Jsme nuceni jezdit přes Rumunsko a Bulharsko, protože při pokusu projet Srbskem jsme zle dopadli již v roce 2013, kdy po nás požadovali celníci ATA karnet a proclení zboží. Naštěstí se silnice v Rumunsku rok od roku lepší a je to jistě zajímavější cesta než po srbské dálnici.

Téměř současně s námi přijíždí i skupina tureckých jeskyňářů. Jsou bohužel jen čtyři Hakan Egilmez, šéf, výborný potápěč a sportovec, Türgay Gonolulan známý již z minulých expedic a dva nováčci Sencer Coltu a Emre Güzel. Všichni z Istanbulu.

Tak jsme všichni pohromadě a můžeme začít. Cestou se zastavujeme na povinné návštěvě vojenské posádky v Ibradi, aby věděli, že jim budeme běhat v rájonu. Pak už míříme rovnou na parkoviště nedaleko vstupu do Altinbesiku a transportujeme materiál od auta k jeskynnímu portálu. Naši známi průvodci Ali a kolektiv, kteří vozí turisty na loďkách po vstupním jezeře jeskyně, na nás již čekají. Vzhledem k vyšší turistické návštěvnosti než v předcházejícím roce jsme chtěli sklad našeho vybavení zbudovat pod převisem na druhé straně pláže v portálu jeskyně. Průvodci nám však uvolňují místo nalevo od návštěvnického přístřešku, kde jsme měli věci i minulé roky. Návštěvnický přístřešek, který slouží přes den turistům jako převlékárna a občerstvovna, můžeme využívat pouze v době, kdy jeskyně není veřejnosti otevřena, a to je od 17:00 do 9:00. V této době je závora na horním můstku pod vesnicí Ürünlü uzamčena a my máme klid.

První věc, kterou musíme v našem základním kempu udělat, je kontrola člunů dovezených Hakanem. Zjišťujeme, že se jedná o dva menší čluny, ale ze silného vyhovujícího materiálu, a pro naše účely zcela vhodné. Po jejich kontrolním nafouknutí bohužel zjišťujeme, že oba uchází. Jejich opravy trvají až do noci.

Mezi tím s Gabem, Kubou a Romanem vystrojujeme stěnu nad vstupním jezerem. Jedná se o 40 m vysokou stěnu pokrytou sintrovým vodopádem. Je to asi nejznámější a nejfotografovanější část celé jeskyně. Stěnu obdivují z loďky na vstupním jezeře všichni návštěvníci jeskyně. Na stěnu instalujeme lana na lezení a transport materiálu. „Lezací“ lana musí být na stěně několikrát připevněna do nýtů, což zajišťuje, že se nikde lano nedře o skálu, a také umožňuje současné lezení několika jeskyňářů. Transportní lana jsou naopak volně spuštěna ze stěny a nad stěnou jsou vedena přes kladkostroj, který usnadňuje vytahování materiálu. Nad stěnou je umístěna i vysílačka. Je to nejzazší místo v jeskyni, kam sahá dosah signálu ze základního tábora, a spojení se hodí už z důvodu, že na první části jezera používáme pevné čluny jeskyních průvodců a při návratu si musíme zavolat převozníka, aby pro nás do jeskyně zajel. Zvláště vybavení jedinci se dokáží z tohoto místa dořvat až do tábora bez použití vysílaček, ale touto schopností neoplýváme všichni. Vystrojení nám zabere 2,5 hodiny, což je výborný čas. Největší problémy nám dělá přetahování člunů přes mělčinu, která se z důvodu nízkého stavu objevila ve 2/3 vstupního jezera. Nakonec se rozhodujeme jeden člun trvale ponechat na zadní straně jezera za mělčinou a vyvázat jej tak, aby jej bylo možné přetahovat přes jezero z obou stran.

Večer Pajánek připravuje hrachovku s klobáskou a je to výborná mňamka. Na vaření používáme vodu ze zadní části vstupního jezera. Vodu na pití raději desinfikujeme, anebo filtrujeme na zakoupených filtrech. Máme i malý filtr do jeskyně, ale tam většinou pijeme vodu přímo z jezer.

Pondělí 12.10.2015 – začátek je vždycky stejný

Ráno s Ginem lehký strečink na schodech k parkovišti a v 7:30 snídaně. Snídaně je často jediná část dne, kde se všichni setkáváme. Většinou je dost podobná. Čaj, a kdo chce tak si na závěr ještě vaří kávu. K jídlu je na stole chléb, marmeláda, paštiky, Pajan se většinou snaží prosadit rybičky, které nejsou zrovna oblíbené, ale dost jsme si jich přivezli. Velmi žádaný je naopak místní sýr, olivy, rajčata, papriky a okurky. Občas si někdo udělá kaši.

Po snídani v 9:45 vyráží Pajan, Gino, Krtek, Kuba a Emre do jeskyně. Táhnou čluny, které budou umísťovat v jeskyni na jednotlivá jezera, a další vystrojovací materiál na kratší vertikální úseky a traverzy, které se s nákladem jen těžko překonávají. A hlavně, naše heslo je „Bezpečnost především“. Na jeskynních jezerech je nutné čluny instalovat tak, aby je bylo možné jednoduše přetahovat na libovolnou stranu podle toho, kterým směrem se jeskyňáři potřebují přes jezero dostat. K tomuto účelu máme 600 m polypropylenové pletené šňůry, která plave na hladině. Šňůru máme již z minulých let předpřipravenou i s kladkami u jednotlivých člunů z minulého roku. To sice usnadňuje vystrojovacímu týmu práci, ale přes to je to vždy boj s uzly, správným ukotvením a napnutím. Nejdelší jezero má délku při hladině přes 120 m a lana jsou vedena dvojité ve smyčce.

My ostatní, co jsme zbyli před jeskyní, balíme potřebný materiál. Do speleovaků putují i záložní potápěčské lahve, které raději ještě provazujeme samostatnou smyčkou za ventil. Nechceme, aby se opakovala situace z roku 2013, kdy se jedna láhev uvolnila a padala po stěně nad vstupním jezerem celých 40 m. Naštěstí, tehdy vše dobře dopadlo a láhev jsme vylovili z jezera pouze se zničeným, ale neuraženým ventilem.

Ještě než jsme vyrazili i my do jeskyně, zaujal mě jeden netypický turista, který si přišel prohlédnout vstupní část Altinbesiku. Mezi nažehlenými Turky a uhlazenými Němci se hoch v potrhaných kalhotách, vláčející sebou předpotopní kolo, jehož nosič je obtěžkán pořádným rancem, nedá přehlédnout. Není divu, že se dáваме do hovoru, a dozvídáme se, že se jedná o ruského „dobrodruha“ Aleksandra Turubarova až z Barnaulu od Altaje. Vyrazil na cestu téměř bez znalosti jiného jazyka než ruštiny, ale jak se zdá, vše si náležitě užívá. Za dva měsíce se vrátí domů, a pak se máme podívat na jeho blog, co tam o své cestě napíše. Ten blog jsem si později skutečně vyhledal na turubarov.blogspot.com. Je tam spousta zajímavých článků z mnoha koutů Ruska, ale záznam z cesty do Turecka jsem tam nenašel.

Ve 12:30 začínáme s transportem materiálu do jeskyně. Před jeskyní zůstává jen Türgay. Vzhledem k množství turistů jsme se rozhodli, že vždy budeme nechávat v táboře jednoho člověka jako službu, která bude hlídat naše věci. V 16:00 máme vše nad sintrovou stěnou nad vstupním jezerem. Zatím to celkem jde, ale je to šílená dřina. Při transportu ve stěně se utřhl pouze můj speleovak s potápěčským vybavením a u dvou dvojčat (potápěčských lahví transportovaných po dvou v postroji na backpacku) se během transportu otevřely ventily a část vzduchu unikla. Jedná se o lahve, které jsou osazeny ventily s kohouty do boku.

Začínáme s transportem přes První jezero, které je současně nejdelší, a přenášíme postupně materiál hlavní chodbou k Druhému jezeru. Naštěstí nám ze předu přicházejí na pomoc Kuba s Krtkem. Jejich čluny, které táhli do jeskyně, jsou již na jezerech, a tak se rozhodli, že více práce udělají tady při transportu. Jsou to neúnavní pomocníci k nezaplacení. Bez takových bychom se k cíli jen těžko dostávali.

V 17:00 Pajan s Ginem končí a odchází do základního tábora připravovat večeři. My pokračujeme v transportu a v 18:00 máme vše za Třetím jezerem. Máme toho všichni dost, a tak se vracíme ven. Udělali jsme pěkný kus práce. Jestli nás nezastaví nějaká nepředvídaná událost, jako loni vysoký vodní stav v oblasti Píčisek, tak máme šanci uskutečnit naše plány a potopit se na úplném konci jeskyně v jezeře Lake of Change a v sifonu Nesvik.

Před jeskyní se dostáváme v momentu, kdy se dodělává večeře. Máme zase hrachovou polívku s klobáskou a Türgay připravil rýži s omáčkou a zeleninový salát. Türgay se sám postavil do role správce základního tábora, což všichni vítáme.

Úterý 13.10.2015 – konečně u Prvního sifonu

Ráno po krátkém strečinku v 7:30 snídaně. Turci si dobalují potápění a kdo může odchází do jeskyně pokračovat v transportu. Cesta mezi Prvním a Druhým jezerem vede hlavním koridorem, který je z počátku poměrně dobře schůdný. Chvilími se skáče po sintrových hrázkách, oblézájí se jezera a balancuje se na škrapech, až k pravostranné odbočce zaplavené vodou. Zde se terén stává komplikovanější, je potřeba již použít rukou, abychom se dostali vzhůru přes hluboké škrapy k „Čůráčkovi“. Čůráček je torzo trčícího stalagmitu omytého vodou a vysokého asi do půlky stehen, který nějakou nejasnou příčinou zůstal samotinký sedět na vodou vyleštěných škrapech. Od první návštěvy jeskyně jsme považovali Čůráčka za pána Altinbesiku a projevovali jsme mu patřičnou úctu. Nikdy jsem ho při cestě ať ven nebo do jeskyně nezapomněl pozdravit a poděkovat mu, že se o nás tak hezky v díře stará. Jak jsem si všiml, obdobný vztah k němu měli i další členové týmu. I dnes jsem Čůráčka poplácal po hlavě a směřoval dál mírně vzhůru hlavním koridorem. Již nedaleko je výrazná odbočka vpravo, při jejímž ústí začíná Druhé jezero. Hlavní koridor nad odbočkou začíná stoupat a vede do horního, dnes fosilního patra. Aktivní část jeskyně v současné době pokračuje přes Druhé a Třetí jezero, která od sebe odděluje pouze mohutná sintrová hráz, která udržuje hladinu Třetího jezera o cca 2,0 m nad hladinou ve Druhém jezeře. A tady už na nás čekají naše vaky a potápěčské láhve. I charakter jeskyně se mění. Jsme v jeskynní chodbě, kterou pravidelně aktivně protéká velké množství vody. Sintrová výzdoba již zůstává pouze na krytých nebo vyvýšených místech. Nejdříve materiál transportujeme přes 5 m dlouhý tyrolský traverz, který překračuje malé jezírko zaklesnuté v rokli 3 m pod traverzem. Hned za traverzem je 12 m vysoká etažovitá stěna, kterou také zdoláváme s pomocí lana. Zde vytváříme další mezideponii materiálu.

Přenášíme materiál vždy na kratší, několik set metrů dlouhé vzdálenosti, protože bychom to dál stejně nedovlekli. A tak další zastávkou je čtvrté jezero, kterému pro jeho zahnutý tvar říkáme Hokejka. Cestou k Hokejce jdeme kolem nádherné sintrové vody, na kterou dopadá od stropu vodopád. Je to také místo, kde často pijeme vodu z drobných hrázek. Od Hokejky je v první části jeskyně asi nejnáročnější přenáškova etapa k jezeru Kuřavky, pojmenovanému podle tekutých štěrků, které jsou na jeho břehu a nepozorného soumara zatáhnou do vody. Jezero Kuřavky je o cca 50 m níže než Hokejka, ale mezi nimi je nutné překonat koleno ve výšce 75 m nad Hokejkou. Celou cestu se proplétáme mezi sutí z různě velkých balvanů a na straně ke Kuřavkám je horní část svahu pokryta nánosem mazlavých povodňových jílu. No prostě zážitek. Naštěstí První sifon je již kousek za Kuřavkami.

Jezero Kuřavky má uprostřed snížený strop a s naloženým člunem je možné proplout pouze v malém stropním výklenku uprostřed tohoto snížení. To si ještě posádka musí ve člunu lehnout. Bohužel tato skutečnost dělá problémy i při přetahování člunu bez posádky a nezřídka se stane, že se člun zasekne uprostřed pod nízkým stropem a nelze než pro něj vlézt do vody. Stejně končí i zamotání šňůry při přetahování, protože vzhledem k lehkému zahnutí jezera není možné člun připnout na průběžnou dvojitou smyčku, ale má na každé straně přidělanou šňůru na přetahování.

Z Kuřavek odtéká potůček, podél kterého se po několika desítkách metrů dostáváme k Prvnímu sifonu. Část sifonu je přístupná po bahnitém svahu. V suťovém svahu nad sifonem máme z předcházejících let schovaná olova (potápěčskou zátěž). Naštěstí všechny nalézáme. V 17:00 hodin máme odtransportovaný všechen materiál až k Prvnímu sifonu. Jedná se o 7 dvojčat (spojených dvojic potápěčských lahví o objemu 7 l), 30 transportních speleovaků s naším vybavením a 9 vaků s dalším potápěčským vybavením Turků.

Před sifonem zřizujeme malou kuchyň s vařičem, ešusem a zásobou instantního čaje, proteinových a čokoládových pamlsků a lyofilizovanou stravou. Do jeskyně máme zásobu dvojitých porcí lyofilizovaného jídla travellunch. Stačí shora otevřít sáček s vybraným jídlem, zalít 0,9 l vody a ponechat uzavřené 5 minut. Pak je jídlo připraveno ke konzumaci. Bez potřeby nádobí, ideální pro naše podmínky.

Tak jsme na startovní čáře. Po večeři, již opět v základním táboře u Vstupního jezera, domlouváme plán na další činnost v zadní části jeskyně. Gino s Pajanem a Türgayem jsou podpůrný tým na povrchu a v přední části jeskyně. Český a turecký tým, posílený ještě o další jeskyňáře, kteří mají přijet, se budou v práci za sifonem střídat. Doufám, že vše vyjde dle plánu a nenastanou nepřekonatelné těžkosti.

Středa 14.10.2015 – jsme v bivaku za Slippery Dome (Klouzavý dóm)

Ráno na několik následujících dní poslední strečink. Společná snídaně a v 10:00 jdeme celá česká parta jen s lehkými speleovaky do jeskyně. Za tři hodiny jsme u Prvního sifonu a začínáme práce na transportu materiálu přes vodní překážku.

První sifon je 150 m dlouhý a největší dosažená hloubka u stropu je 17 m. V celé délce se jedná o chodbu širokou minimálně 3 m. V nejhlubším místě je na stropě několik příčných kulis, které je nutné podplavat. Z minulých expedic máme sifon vystrojený 9 mm starým horolezeckým lanem. Doposud jsme veškerý materiál transportovali sifonem zabalený v několika igelitových fóliích a zatíženém speleovaku. Letos budeme zkoušet naši novou, průlomovou metodu. Inža s Gabem vymysleli a sestrojili transportní raketu pod vodu. Je to trubka o průměru 220 mm se zatěsněným dnem a špičkou pro lepší aerodynamické vlastnosti na protější straně. Špička se dá odepnout a do rakety naskládat věci na suchou přepravu.

Nejdříve jdou do vody nejzkušenější potápěči Gabo a Inža. Při prvním ponoru kontrolují stav sifonu a natahují kabel pro telefonní spojení skrz sifon. Také novinka naší expedice, kterou pro nás připravil Jeroným Zapletal, další kladenská potápěčská legenda. Spojení je navázáno, kabel instalován při pravé stěně sifonu, abychom ho další činností nezničili, a potápěči se mohou pustit do plnění následujícího úkolu. Je nutné připravit vystrojení sifonu na transport raketou. Místo starého vodícího lana, které je z několika kusů, a tedy spojované uzly, natahujeme nové lano bez uzlů. To je nutné vycentrovat tak, aby po celé délce šlo středem chodby a nedotýkalo se stěn a pokud možno ani stropu nebo dna. Vedle vodícího lana instalujeme tažnou polypropylenovou šňůru na přetahování rakety.

Pak proplovám sifonem já, a může začít první pokusný let naší rakety. Před sifonem ovládají tažné lanko Kuba, Gino, Pajánek a Krtek, který je v neoprenu a pomáhá s manipulací ve vodě. Za sifonem jsme s Gabem a Inžou, který čeká ve vodě. „Tahejte“ zazní příkaz z polního telefonu a my taháme, co to jde. Tedy alespoň zpočátku to jde, ale asi v polovině sifonu se raketa zastaví a nechce se ani pohnout. „Je zaseklá za tou zkurvenou kulisou“ pronáší Inža a asi všem je jasné, co se stalo. Začíná ta část expedice, kvůli které je tak těžké shánět vhodné adepty na podobné projekty. Vždy kousek couvneme, a pak se snažíme pod různými úhly a různou razancí tahu kulisu přeskočit. A najednou lano povolí a my

můžeme tahat dál. Druhá polovina sifonu je už jednodušší, a tak se první raketa zanedlouho ukáže u nás na hladině. Kvůli vztlaku je zatížena asi 20 kg olova, a Inžovi a Gabovi dá dost práce v příkrém kluzkém terénu dostat raketu částečně nad hladinu, abychom ji mohli otevřít a věci vyndat. Pak kluci raketu musejí částečně zaplavit vodou a poslat zpět pro další várku. Vše se opakuje podle stejného scénáře. Jde to – kulisa – tahání, kterému v tomto úseku již říkáme „šukání“ – pak někdy i další kulisa – jde to – kulisa a hladina. Kluci bojují s těžkou a vodou naplněnou raketou na hladině jako my, ale navíc jim nestačí jen věci vyndat, ale musí vylít vodu, vysušit, nabalit nový matroš, uzavřít, a až pak ji mohou poslat zpět. Je pravda, že se několikrát musel Inža, Gabo nebo Krtek potopit a dobře zaklíněnou raketu z pod kulisy vyprostit, ale asi dvakrát se stalo, že jsme raketu přetáhli bez potřeby šukání. Já jsem naštěstí uvolňovat raketu pod vodou nemusel, protože jsem se hned po vynoření převlékl do suchého overalu a vysvětloval jsem, že se přeci nebudu zase soukat do sucháče. S poslední raketou proplouvá sifonem i Krtek. Je 18:30, přetahování rakety nám trvalo přes 5 hodin.

Raketa za I. Sifonem (Krték, Gabo, Inža)

Poslední rozloučení s kluky před sifonem, kteří odcházejí ven z jeskyně, a telefon postupně utichne, jak se vzdalují jejich hlasy. Za sifonem zůstáváme s Gabem, Inžou a Krtkem a máme před sebou ještě hromadu práce. Naším úkolem je vystrojit další část jeskyně a postavit bivak. Bereme každý dva transportáky a plahočíme se vzhůru mezi kluzkými balvany.

První sifon končí jezerem asi 10 m dlouhým a stejně širokým. Dvě stěny tvoří skála a ze zbývajících dvou stran do sifonu spadá balvanitý suťový svah, který je pokrytý jemným jílovitým pískem. Suťový svah vede příkře vzhůru, až je vystřídán strmě položenou stěnou, po které se ještě dá s opatrností lézt nahoru. Ve výšce 40 m na sifonem je ploché sedlo. Strop obrovského dómu, ve kterém jsme, je ještě 8 m nad sedlem. Dále jeskyně opět klesá 70 m suťovým svahem. Naštěstí přes sedlo nemusíme chodit,

protože ve výšce 25 m nad Prvním sifonem vede čistě vymytá chodba se škrapy, která sedlo podchází a ústí nad suťovým svahem za ním. Vstup do této chodby je z římsy ve stěně nad jezerem. Pro bezpečné dosažení římsy vystrojujeme přístup lanem, které navěšujeme na nýty instalované minulý rok. Na druhé straně sedla končí suťový svah jemnozrnnými sedimenty tvořícími pláž u sifonu Píčísky. Jedná se o nejnižší položené místo v celé známé části jeskyně.

Tento sifon minulý rok zastavil postup celé expedice dále do jeskyně. Když se k němu Gabo s Inžou tenkrát dostali, zjistili, že hladina podzemní vody v jezeře je tak vysoko, že vytváří sifon téměř 200 m dlouhý a 8 m hluboký. Letos nám štěstí přeje, hladina je o 15 m níže a místo sifonu je jen dlouhé jezero. Na sedle máme zanechaný náš útočný člun Barumáček, který na jezero Píčísky instalujeme. Bohužel se nedaří vyvázat člun, aby šel bezpečně přetahovat na obě strany, ale i tak je to veliký pomocník. Za jezerem se terén opět zvedá a po suťovém svahu se dostaneme pod vysokou stěnu, klíčové místo celé jeskyně. Zdá se, že v těchto místech jeskyně končí. I my jsme zprvu v roce 1992 nejprve hledali pokračování pod vodou, ale to tam bezpečně není. Dne 7.9.1992 si Gabo a Něšvik (Mirek Nešvera) všimli náznak pokračování chodby pod stropem vysoké prostory nad stěnou, pod kterou jsme se zrovna vydrápali. Po dvou dnech kluci stěnu vylezli a tím otevřeli cestu pro další průzkum Altinbesiku. My to máme letos mnohem jednoduší. V roce 2013 jsme celou stěnu znovu osadili kotevními body i na postup vzhůru, a tak jsme měli vše pěkně předpřipravené. Pod stěnou krátký odpočinek, tak akorát na to, abychom zavzpomínali na Knaka, který se tady v roce 2013, poté, co dokončil osazení posledního nýtu a sestupoval po laně dolu, zřítel ve spodní části stěny i s utrženým přírodním kotvením. Naštěstí se to tenkrát obešlo bez významnějšího zranění, ale je to jistý způsob varování, že jsme v jeskyni, a ještě k tomu za sifonem. Tady je řešení každého i na pohled malého úrazu mnohem složitější než v části jeskyně před sifonem.

Příprava člunu Barumáček před Píčísky (Gabo, Inža, Krtek)

S Gabem lezeme po smyčkách stěnu vzhůru a některé partie i klasicky stavíme. Ve stěně visí naše staré lano z roku 2013, ale neodvažujeme se ho použít k lezení. Jednou jsme na této stěně našli naše dva roky staré lano vodou docela rozcupované a ten obrázek máme stále na paměti. Když bude lano dobré, použijeme jej na tahání materiálu ve stěně. Netrvá to ani moc dlouho a jsme u hlavních kotevních bodů již v horizontálním pokračování. Upevnit nové lano a hurá dolu pro náklad. Alespoň, že se nám díky vystrojování zmenšují speleovaky. Do stěny teď již nastupujeme každý pouze s jedním. Bez problémů se dostáváme nad stěnu a dále pokračujeme do dómu Sintrových vodopádů. Zde nastává ten správný Mordor jeskyně. Mezi spadnými stropními deskami se proplétáme a jen stěží hledáme správnou cestu. Několikrát se musíme vracet a já nechápu, jak je možné, že jsem pod stěnou přesvědčen, že dále je to už téměř chodák.

Konečně se dostáváme k prudce stoupající odbočce, která z levé strany obchází velký úsek jezera Gökhan Türeho, a až kousek před jeho koncem klesá k němu dolů. Bohužel nad jezerem je v posledním úseku cesty dosti komplikovaný travers, ze kterého v roce 2013 spadl Inža, a zbývajících několik hodin za sifonem protřpěl zimou. Proto od této cesty upouštíme a jdeme novou, kterou minule našel Gabo a která obchází jezero z pravé strany. Problém je jen ten, že tuto cestu nemáme moc nachozenou, a tak zase několikrát bloudíme, ale nakonec se nám daří vystrojít na pravé straně jezera celkem spolehlivý a bezpečný travers.

Za Gökhan Türeho jezerem je to již jen kousek do Klouzavého dómu (Slippery Dom). Název mluví za vše. Podlaha je z vyhlazených mramorových škrápů, které bývají pokryty jemným filmem hrozně klouzavého sedimentu. Hlavní chodba prochází dómem rovně. Napravo vede z dómu klesající meandrovitá chodba ukončená sifonem. V horní části dómu na levé straně ústí 10 m široká a 3 m vysoká stará povodňová chodba s počvou místy pokrytou pískem. To je místo, které jsem si vyhlédl již při minulých akcích jako vhodné na zřízení bivaku. Tady dneska končíme. Je přesně půlnoc, ale pracovní den přeci jenom ještě nekončí.

Bivak stavíme většinou z tureckého materiálu. Máme sešitý stan ze silonové látky. Stan je tvaru kvádrů o ploše 2 x 5 m a výšce 1,8 m bez podlahy. Stan zavěšujeme na strop na napnutá lanka tak, aby spodním okrajem sahal až k počvě chodby. Okraj stanu na několika místech zatěžujeme u podlahy kameny. Stěnu směrem ke Klouzavému dómu necháváme volnou, aby šla používat jako vchod. Na podlahu stanu slepujeme improvizovanou karimatku z rolí izolačních fólií určených pro nalepení na zeď za topení. Se skutečnou karimatkou to nemůže soutěžit, ale alespoň něco. Ve stanu se celkem pohodlně vyspí pět hubených jeskyňářů, ale šestý by se dovnitř již určitě nevešel. Spacáky máme rovněž turecké a docela ucházející kvality na to, jak malé to jsou balíčky. Náplní spacáků jsou dutá mikrovlnka.

Už se všichni těšíme na spánek, ale také jsme pořádně hladoví. Naposledy jsme jedli pod stěnou za Píčískama. Krtek, jako nejmladší týmu jde pro vodu a my připravujeme kuchyň. Sestává z plynového vaříče s bombou, dvoudílného ešusu, pěti lžic a několika PET lahví. Za chvíli se již vaří voda a zaléváme vybrané travellunche. My s Gabem si dáváme stroganov s bramborovou kaší. Vše zapijeme čajem a končíme hltem rumu. Jen Krtek, který, jak tvrdí, je ve vývinu a musí hodně jíst si ještě připravuje druhou večeři z vlastních zásob. Do spacáků se dostáváme až v 1:30 po půlnoci.

Čtvrtek 15.10.2015 – Emreho dvojité narožky

Noc proběhla celkem dobře. Suché spacáky hřály a my po včerejším dni jsme spali jak dudci. Vstáváme až v 10:00 hodin, a to se ještě musíme nutit. Svíčky, které jsme při usínání nechali svítit, již dávno dohořely a vstávat do naprosté tmy se nechce. Máme ale střídání s tureckou skupinou ve 13:00 hodin u Prvního sifonu a neradi bychom to zmeškali. Po vydatné snídani (další travellunch) se jen na lehkou vydáváme k Prvnímu sifonu.

S Gabem pečlivě vybíráme cestu a značíme reflexními značkami. Nechceme již zažít včerejší bloudění. Značky umísťujeme tak, aby cesta byla dobře sledovatelná z obou stran. Slanění stěny nad Píčísky je otázkou chvilky a nadvakrát se přeplavíme přes jezero. U sifonu jsme pár minut před jednou hodinou, ale telefon je němý.

Turci doráží až za hodinu a dlouho jim trvá příprava k ponoru. Gabo, Inža a Krtek proplavávají sifon a již se těší jak před jeskyni načerpají nové síly a spláchnout jeskynní bláto hitem plechovkového piva. Postupně se na mé straně vynořují Turci. První jde Sencer Coltu (Senčer). Je to zkušený jeskyňář i potápěč. Hned za ním se vynoří Oktay Pohrenk, který se účastnil i expedic předcházející roky a přijel v době, kdy já jsem byl již v jeskyni. Vzpomínám na to, jak před dvěma lety někde mezi Píčísky a Prvním sifonem odložil svou neoprenovou kapuci, a pak ji nemohl nalézt. Nakonec plaval zpět s holou hlavou. Následuje delší přestávka a u nás za sifonem se současně objevují Emre Güzel s Hakanem. Emre má v puse záložní Hakanovu automatiku. Až později mi Hakan vysvětluje, že Emre není moc zkušený jeskynní potápěč a špatně se ustrojil do své výstroje. Automatika, kterou měl v puse, byla na dlouhé hadici, kterou se o něco v jeskyni zachytil. Jak se chtěl vyprostit, vyrval si automatiku z úst, ve kterých mu zůstal pouze náustek. Nepodařilo se mu vyndat ani náhradní automatiku, kterou měl na pětilitrové láhvi připnuté jako bokovku. Naštěstí nezačal zasmatkovat a čekal u vodícího lanka na Hakana, který plaval jen kousek za ním. Povídal, že viděl před sebou Emreho, jak se drží vodícího lana, v puse nic nemá a koulí očima. Vrazil Emremu do pusy svoji automatiku, kterou zrovna používal, vytáhl Emreho záložní na pětilitrové lahvi a zjistil, že je plně funkční. Již nechtěl dělat pod vodou žádné výměny. Použil Emreho automatiku a společně pokračovali sifonem až na druhou stranu. Naštěstí Hakan situaci zvládl a nestalo nic závažného, ale pokaždé nám takto přát štěstí nemusí. Až později se dovídám, a možná je to novina i pro Hakana, že to byl Emreho první ponor v jeskyni! Jsou lidé, jejichž ego je smrtelně nebezpečné jak pro ně, tak i pro všechny v jejich okolí. Ještě se nám podaří zastihnout telefonem kluky na druhé straně sifonu a domluvit se s nimi, že na další den na střídání v jeskyni přibalí i náhradní náustek k automatické. V 16:00 jsme všichni šťastně za sifonem.

Naším dnešním úkolem je transportovat dvě dvojčata potápěčských lahví k Jezeru Naděje (Lake of Chance). Jedno dvojče беру já a druhé si natahuje na záda Hakan. Začínají další galeje. Mám trochu strach ze stěny nad Píčísky. Lahve asi nepůjde tahat tak snadno jako transportáky. V 17:00 jsme pod stěnou. Postupujeme vepředu společně se Senčerm a jde to nad očekávání dobře. Senčer vždy vyleze lanový úsek nade mne a pak tahacím lanem nadlehčuje dvojče, které nesu na zádech. Tak to nakonec nebylo tak strašné. Nad stěnou bere Senčer dvojčata a vrháme se do Mordoru. Vyznačení cesty se nám moc vyplatilo, bez problémů procházíme bludištěm stropních desek a již jsme u jezera Gökhan Türeho. Už jen pravostranný traverz a jsme v bivaku v rekordním čase. Je teprve 19:00 hodin. Hakan nesl flašky sám celou cestu. Emre se zdá být trochu otřesený z právě prožitého zážitku v sifonu a Oktay si za sifon vyrazil asi jenom na procházku. Alespoň mi to tak připadá, jako by to bylo již dopředu domluvené.

V bivaku si dáváme jen malé občerstvení, vaříme čaj, ke kterému přikusujeme nějaké proteinové tyčinky. V 19:40, již opět s dvojčaty na zádech, vyrážíme hlouběji do jeskyně k Jezeru Naděje (Lake of Chance). Nejdříve postupujeme 10 m širokou meandrující chodbou. V jednom okamžiku je celá levá stěna pokryta sintrovým vodopádem. To je místo, kde v horní části ústí do hlavní chodby stará povodňová galerie, která si zkracuje cestu přes meandr a ústí přímo do Klouzavého dómu (Slippery Dome). Na opačném konci této galerie stojí náš bivak. Nad sintrovým vodopádem je komín s naměřenou výškou 60 m.

Pokračujeme dále chodbou. Dno tvoří vymyté naleštěné škrapy s malými jezery a šterkovými úseky. Za vysokého vodního stavu tady musí být pěkný proud. Některé úseky chodby však vyžadují poněkud krkolomné lezení nad několikametrovými kaňony a na kluzkém povrchu. Chodba se začíná zvedat a jako mávnutím proutku vše pokrývá jíl a jemnozrnný písek. Cestu si celkem pamatuji a vím, že se musím

držet při levé straně chodby. Zanedlouho se dostáváme do nevýrazného sedla, ze kterého opět klesáme bahnitým blokovým suťovištěm. Terén se vyrovnává a my se dostáváme na rovinku, kde je dno tvořené bahnem, a i strop klesá do výšky pouhých 7 m. Celá konfigurace jeskyně zde vytváří pocit, že jsme v suchém sifonu. Vzhledem k tomu, že jsou všude jemnozrnné sedimenty, nemůže být sifon průtočný, ale hlavní proud vody musí téct někudy jinudy. V sifonu, kde stojíme, zřejmě nastoupá za povodně kalná voda od počvy a vytvoří se jezero, ve kterém dochází k sedimentaci přineseného bahna.

Za suchým sifonem se musíme držet naopak napravo a mezi sedimentární výplní a stěnou postupujeme k suťovému svahu, po kterém stoupáme do dalšího sedla. Horní část svahu je opět celá pokryta sedimentem, ze kterého vystupují obrovské balvany a skalky. Stejným terénem sestupujeme i za sedlem. Je zde poslední místo, kde zavěšujeme kousek lana, pro snadnější návrat. Pod suťovým svahem se dostáváme na mírnější terén se dnem pokrytým vytříděným štěrkem ze zaoblených valounků o velikosti 1-2 cm. Tato valounková pláž klesá až k Jezeru Naděje (Lake of Chance). Je 20:40, čekal jsem, že nám to bude trvat mnohem déle.

Emre slaví v bivaku 20. narozeniny (Emre, Hakan, Sencer, Oktay)

Jezero je asi 15 m široké a 10 m dlouhé. Zdá se mi, že je nejnižší vodní stav, za kterého jsem jezero viděl. V zadní části jezera je náznak malého prostoru nad hladinou. Nebo že by to bylo jen zhmotnělé přání najít další pokračování? Poprvé jsme zde byli s Gabem v roce 1995 a od té doby se nám nepodařilo ani se pořádně pokusit jeskyni prodloužit. Že by, pán jeskyně „Čůráček“, nám letos dovolil podívat se o kousek dál? Necháváme u jezera obě dvojčata a jdeme se podívat k závěrnému sifonu Nesvik. Před dvěma lety zde byl s námi i Hakan, jako první turecký jeskyňář, který pronikl až na konec jeskyně Altinbesik. Někteří turečtí jeskyňáři, když jsme jim o jeskyni povídali a ukazovali mapu, se nám

vysmáli, že jsme lháři a že za Píčísky žádné pokračování není. A to se nikdo z nich nedostal ani k Prvnímu sifonu a čerpali pouze z informací japonské expedice, která navštívila lokalitu po nás, ale nedokázala zdolat stěnu nad Píčísky. Nicméně ti čtyři jeskyňáři, kteří se teď plahočí za mnou a zdolávají poslední kameny před zatím posledním sifonem v jeskyni, jsou jediní čtyři turečtí jeskyňáři, kteří toto místo navštívili. Závěrečný sifon nese jméno člena naší speleoskopiny Geospeleos, Míry Nešvery, který se významně zasloužil o objevování jeskyně Altinbesik. Jeho objevovací horečka se mu stala i osudnou a tragicky zahynul v roce 1993 při průzkumu vývěrové jeskyně Teplica u Tisovce na Slovensku.

Návrat nalehko do bivaku je rychlý a ve 22:00 hodin jsme u stanu. V bivaku za mnou přijde Emre a povídá „Já mám dnes narozeniny“. „No skoro jo“ odpovídám mu „moc nechybělo a mohli jsme mít všichni problém, a ty největší“. „Ale já mám opravdu narozeniny, je mi dneska 20 let“ nedá se odbýt Emre. No to je teda klikař. Mohl se utopit na vlastní narozky! Nicméně po travellunchi a třech litrech čaje Emremu připravíme i dort se svíčkami z pravé jeskynní hlíny. Myslím, že na tyto narozeniny nikdy nezapomene. Tak Emre vše nejlepší a v jeskyních už jen pěkné zážitky!

Pátek 16.10.2015 – konečně objevy

Turecký tým u snídaně v bivaku (Sencer, Oktay, Hakan, Emre)

Ráno v bivaku budíček v 7:30. Už travelluch nemohu ani vidět, ale nic jiného tu nemáme. Tak hutná sousta zapíjím alespoň větším množstvím čaje. Turci si balí své věci a v 9:30 vyrážíme k Prvnímu sifonu. Cestu mám již dokonale v paměti, a tak jeskyni jen letíme. V 11:00 přicházíme k sifonu. Střídající parta už je na druhé straně, a tak hned začínám přitahovat raketu, zatímco ostatní se oblékají do neoprenu. Raketa se opět zachytává uprostřed za střešní kulisy, ale Inža ji uvolňuje, když proplouvá sifonem. Nazpět posíláme suché věci odcházející turecké skupiny. Raketa pak projíždí sifonem ještě jednou zpět

a zpod stropu ji vyprošťuje proplouvající Gabo. Postupně za sifon proplouvá nová parta ve složení Gabo, Inža, Kuba a Krtek. Emre si připevňuje ke své automatice nový náustek, který kluci přinesli a jde na ponor. Je celkem v pohodě a na druhou stranu se dostává bez větších problémů. Raketa se při protahování zpět před sifon opět zasekává a nejde a nejde vyšukat ven. Problém je v tom, že již všichni potápěči jsou na správné straně sifonu a není nikdo, kdo by při cestě raketu uvolnil. Čas již dosti pokročil a my zanecháváme sobecky a vychytrale tureckou skupinu s nepohyblivou raketou v sifonu a odcházíme zpět k bivaku. Ani nevím, jak to tenkrát kluci vyřešili, ale odhaduji, že se Hakan ještě jednou vracel do sifonu raketu uvolnit.

Letos jsme na překonání sifonu přivezli dvě nové technologie, telefonní spojení a dopravní raketu. Zatímco telefonní spojení pracovalo bez chyby a je jistě velikým přínosem pro organizaci práce i bezpečný pohyb v jeskyni, význam rakety zatím nedokáží zcela ocenit. Vlastní transport v sifonu je poměrně problematický, manipulace s těžkou raketou ve vodě, při vykládání a nakládání přepravovaného materiálu, vyžaduje eskamotérské dovednosti, a když k tomu připočtu ještě transport objemné rakety a těžkých zátěží suchou částí jeskyně k Prvnímu sifonu, nejsem o úspěchu této přelomové metody přesvědčen.

Cestou mezi bivakem a Jezerem Naděje (Inža, Kuba)

Dnes je pro nás velmi důležitý den. Přímo den D. Chystáme se provést průzkumné ponory v Jezeru Naděje (Lake of Chance) a v sifonu Nesvik. Od sifonu vyrážíme ve 12:45 a neseme pouze neopreny a potápěčské vybavení pro dva potápěče. Jeskyni přímo letíme. Až na Kubu jsme tu všichni byli a jeskyni už známe. Zastavujeme se na hodinku v bivaku a v 15:30 jsme před Jezerem Naděje. Zatím co Inža pomáhá Gabovi do suchého potápěčského obleku, naši neúnavní mladoši Kuba s Krtkem se pouštějí do snižování přepadové hrany, přes kterou odtéká z jezera potůček a teče chodbou k sifonu Nesvik.

Mají představu, že sníží hladinu v jezeru, a dále budeme moci postupovat i bez potápění. Naštěstí po hodině sami zjišťují, že je jejich snaha marná. Já se pokouším vše fotografovat, ale snímky jsou pořád dosti tmavé. Že bych měl tak slabé blesky? Vždyť Gino vše před akcí vyzkoušel a žádnou chybu nezjistil.

Gabo se v 16:20 noří v zadní části jezera, v místě, kde je náznak pokračování stropního kanálku. Nadcházejí okamžiky, na které jsme čekali od roku 1995. Pustí nás jeskyně o kousek dál do svého labyrintu? Za 40 minut se Gabo vrací, chvilka napětí, a již nadšeně vypráví o celkem krátkém a mělkém sifonu a mohutné chodbě, která za sifonem pokračuje. Hurááá, jsme tam!!!

U Jezera Naděje před přípravou k ponoru (Inža, Gabo, Kuba, Doktor, Krtek)

Gabo se ani nesvléká z neoprenu a pomalu se přesouvá klesající a meandrující chodbou k sifonu Nesvik. Kuba s Krtkem již někde vpředu nesou jedno dvojče a Gabův další matroš. Sifon Nesvik je moc působivý, vede z něj jedna mohutná chodba, která příkře klesá do hlubin. Uvidíme, jestli nám jeskyně dovolí nahlédnout dál i tady. Gabo je již připraven k zanoření. Inža navázal konec vodícího lanka na veliký kámen na břehu. Je 17:30 a nad Gabem se zavírá hladina. Tentokrát ne na dlouho. Celou dobu ponoru vidíme světlo Gabovy baterky, jak někde v hloubce ohmatává jeskynní stěny. Po čtvrt hodině se Gabo objevuje na hladině. Hloubka 37,5 m a z bubnu bylo odmotáno 55 m, chodba tedy vede téměř svisle dolů, v dosažené hloubce se strop prostory narovná do horizontální polohy a mizí někam do dále. Bohužel tam se již nepodíváme. Je to na nás moc daleko, moc složitý transport potřebného materiálu až sem, moc let na chrbtě a moc málo sil. Závidím ale těm, kteří sem jednou přijdou a projdou i tímto sifonem. Není proč zoufat, třeba se nám podaří sifon Nesvik obejít chodbou, která vede za Jezerem Naděje (Lake of Chance). To bychom měli zjistit už zítra.

Gabo po ponoru v sifonu Nesvik

Ve 21:00 hodin jsme v bivaku. Ještě musíme s Kubou provést kalibraci kompasu v Distu na zítřejší mapování. Zalézáme hlouběji do jeskyně mimo dosah všeho kovového a provádíme celkem 56 kalibračních záměr. Výsledná chyba delta nám nakonec vychází 0,12, což je výborný výsledek. Autoři uvádí přijatelnou chybu až do hranice delta = 0,25.

K večeři si dávám společně s Gabem boloňské špagety. Bramborovou kaši, která mně na začátku tak chutnala, již nemohu ani vidět. Pár hltů rumu a usínáme. Již to není taková pohodička jako na začátku. Některé spacáky jsou dosti vlhké od propocených podoveralů. Také kyčle jsou již otlačené od skály pod podložkou. V pěti jeskyňářích, v bivakovacím stanu, již nelze spát na zádech nebo na břiše. To spáč zabírá moc místa. Musíme spát na boku přitištění na sebe a v případě potřeby změny polohy se většinou všichni musí převalit na druhý bok. Ve vlhkých spacácích již není takové teplo a brzo se k sobě rádi tulíme. Těším se na zítřek, podívám se do nově objevených prostor.

Sobota 17.10.2015 – v nových prostorách

Budíka jsme si nařídili na 8:00 hodin. Snídani si děláme jen s Gabem. Ostatní budou mít na snídani dost času u Jezera Naděje (Lake of Chance), kde na nás budou čekat, zatímco my budeme dokumentovat nově objevené prostory za jezerem. Cestou k jezeru si můžeme vychutnávat krásu této části jeskyně a prozkoumávat i nějaké sporé odbočky, které se vždy po pár metrech spojí s hlavní chodbou. Jdeme nalehko, vše potřebné je již na místě, kromě potápěčské výbavy i neméně důležitá kuchyně se zásobami. V 10:15 jsme u jezera a hned se připravujeme na ponor.

Za sifon jdeme na lehkou. Do suchého obleku zapínám jen mapovací pomůcky upravené Disto X310 a staré PDA. Jaká je to pohoda mapovat nové prostory bez použití papíru! To se nedá srovnat s prastarou dobou, kdy jsme s Martinem Slukou, Ginem a Jardou Kadlecem mapovali Jeskyni Mrtvých netopýrů v Nízkých Tatrách. Hezky na milimetrák a v měřítku kreslit již v jeskyni. Teď se mi na PDA zobrazí měřený polygon i pomocné záměry a stylusem jen dokresluji tvar jeskyně, morfologii a výplň. Gabo si do neoprenu vezme terč na přesné zaměření polygonového pořadu a v 11:10 se zanoříme do sifonu.

Je to velmi jednoduchý sifon dlouhý 15 m a hluboký u stropu 2 metry. Dno jeskyně je v sifonu mimo dosah našich světél. Je to jako kdybychom proplavávali nad hlubokou šachtou. Za sifonem pokračuje 150 m dlouhé jezero končící mírnou písčitou plážíčkou. Ideální pro výstup z vody i odložení naší výstroje. Vytahujeme Disto a začínáme mapovat. První záměra zpět na jezero k právě překonanému sifonu, a Gabo musí zase do vody a s terčem plavat k sifonu.

Jeskyně za jezerem pokračuje 100 m dlouhou chodbou, širokou 5-10 m a stropem, zpočátku v 5 m a postupně se zvedajícím až na 15 m. Skrz písčité dno místy pronikají skalní výchozy. Chodbou přitéká meandrující potůček, který si razí cestu mezi písčitymi dunami. Jedno z mála míst v jeskyni, kde se dá pohodlně kráčet. Předzvěst nových objevů. Taková chodba by mohla jít kilometry daleko. Bohužel naše tužby nejsou vyslyšeny. Chodba se ve dvou třetinách mírně stáčí napravo a před námi je obrovský suťový svah. Potůček vytéká ve třech místech u paty tohoto závalu. Polygon táhneme podél pravé stěny vzhůru po suťovém svahu. Dostali jsme se do rozlehlého dómu, v jehož stropě ústí tři komíny. Kdysi došlo ke zřícení stropu a vytvoření suťového kuželu, který zřejmě uzavřel další pokračování jeskyně. Uprostřed dómu je zachovalý skalní pilíř, který ochránil před zavalením i konec přístupové chodby od jezera. Pilíř obcházíme polygonem po suťovišti zprava proti směru hodinových ručiček. Poslední bod je na hraně vysuté galerie nad přístupovou chodbou. Tak tudy se dál nedostaneme, celá prostora je uzavřená sutí bez volného pokračování. Snad jedině pokusit štěstí v komínech. Balíme mapování a vracíme se k jezeru. U napjatě čekajících kluků jsme ve 14:30. Naše pocity jsou směsí štěstí z nových objevů, ale zároveň i zklamání z jejich brzkého konce. Tady asi naše dlouholeté aktivity v jeskyni Altinbesik končí.

Zatím, co si s Gabem připravujeme oběd, se za sifon vydává Inža s Kubou. Jdou si prohlídnout nové prostory a udělat pár fotek. Máme jen dvoje potápěčské vybavení, a tak Krtek musí zůstat před sifonem. Za tu dřinu, kterou pro expedici udělal, by si návštěvu nového objevu jistě zasloužil. Nese svůj úděl statečně. Kluci se vrací za hodinu. Jsou z nově objevené části také nadšeni.

Balíme vše, co jsme k jezeru za těch pár dní donesli, a jdeme zpět. Mladší Krtek s Kubou táhnou dvě dvojčata a my ten zbytek. V bivaku po krátkém odpočinku se rozhodujeme k dalšímu transportu dvojčat nad stěnu u sifonu Píčíška. Cestou se již v nesení střídáme a bez problémů donášíme náklad ke kotvení nad stěnou. Orvaní po náročném dni se vracíme na poslední noc v podzemním bivaku.

Potřebujeme ulehčit co nejvíc z našich zásob. K večeři si může dát každý kolik se mu zachce. Čokolád je na výběr asi pět druhů, tyčinky, čaje, travellunche, všeho nadbytek, jen ten rum došel.

Neděle 18.10.2015 – bouráme podzemní tábor

Poslední noc v bivaku byla horší než minulá. Ještě větší vlhkost ve spacáku, ještě větší otláčeniny na kyčlích, a ještě s narvanými pupky, že se ani spát nedá. Ráno vstáváme v 8:30 a po vydatné včerejší večeři snídani všichni šidíme. Raději se dáme do bourání tábora.

I přes malou pravděpodobnost, že se do jeskyně vrátíme, rozhodujeme, že zde ponecháme některé věci. V hlubší části povodňové chodby nacházíme mezi fosilní krápníkovou výzdobou vhodné chráněné

místo. Zde v úhledném balíčku zanecháváme: dvě plachty 6x4 m, 2 x PET láhev na vodu, 25 m lana, izolační podložku velikosti 2,5 x 2,5 m, ešus, zapalovač, svíčky. Snad se to někomu, a možná i nám, bude ještě někdy hodit.

Český tým v bivaku (Inža, Gabo, Kuba, Krtek)

Inža s Krtkem a Kubou již vyrazili dopředu. Na stěně bude dlouho trvat, než spustíme transportáky a sneseme dvojčata. S Gabem se naposledy rozhlédneme po bývalém tábořišti, vezmeme speleovaky, které tu na nás zbyly, a vyrazíme do Klouzavého dómu (Slippery Dome). Již téměř automaticky procházíme dříve pro nás složitou částí jeskyně nad stěnou. Skupinka před námi nechala nad stěnou dva své speleovaky a snášejí potápěčská dvojčata. Už jsou skoro dole. Začneme s Gabem postupně spouštět zbývající výstroj. Trvá nám to necelou hodinu i s odstrojením lana.

Transport přes Píčíška je otravný, protože nemůžeme přetahovat člun prázdný, ale vždy s nákladem musí někdo jet. Vyfukujeme člun a skládáme ho společně s lanem na přetahování (bez kladek) a pumpou do speleovaku. Ten umístíme opět na sedlo mezi sifony a označujeme jej reflexní páskou.

Přes První sifon jde vše jen ve speleovacích. Na využití rakety už nemáme sílu ani morál. Balíme do několika igelitových pytlů a do fólie spacáky, stan a pár drobností, zbytek půjde mokrou cestou. Pro nás nejcennější materiál: foťáky, malovátko a deník přenášíme pod suchým overalem. Původně jsem plánoval, že odstrojení Prvního sifonu a transport přes sifon necháme na další den, ale čas máme dobrý a sil také trochu zbývá. Gabo a hlavně Inža musí proplout sifonem s nákladem několikrát, ale nakonec v 19:30 máme vše na druhé straně a za sifon již další den nemusíme. Převléci do overalů, hlt horkého čaje a jen na lehkou pádíme ven z jeskyně. Cestou nezapomeneme poplácat a poděkovat Čůráčkovi, že na nás dává pozor a ochraňuje nás. Nad sintrovou stěnou u Prvního jezera si zavoláme vysílačkou o člun a už slaňujeme ze stěny. Jaká je to pohoda, když všechno šlape, jak má.

Z portálu vyjíždíme na člunu již za soumraku. Všichni nás vítají a chtějí vědět, jak jsme dopadli. Ještě se stihnu vykoupat ve vstupním jezeře a už je připravena slavnostní večeře a uvolňuje se i přiděl plechovkového piva. Dopodrobna musíme vykládat, jak to dále vypadá. Nových 350 m polygonového pořadu v jeskyni je celkem hezký výsledek, ale beznadějně uzavřené pokračování nám trochu kalí radost. Někteří, hlavně ti mladí, již u večeře začínají plánovat další výpravu. Již přenášejí rebreathry k sifonu Nesvik a lezou komíny v posledním objeveném dómu. Já si myslím, že se už do Altinbesiku nepodívám. Nevidím reálnou naději na další postup, ale nikdy neříkej nikdy. Kdybychom nemuseli ráno vstávat a vyklízet naše nocležiště pro potřeby veřejných prohlídek jeskyně, asi bychom povídali a popíjeli až do rána.

Pondělí 19.10.2015 – transport materiálu od Prvního sifonu

Ráno vstáváme „až“ v 8:30. Po delší době si jdu dát svou ranní dávku strečinku, ale musím ho přerušit, protože mě začínají bolet kolena a kyčelní klouby. Rychlá snídaně. Hakan s Ginem a Türgayem odjíždějí do Ibradi pro nákup a zajistit letenky do Prahy na středu 21.10.

Zbývající část české party vyráží v 11:00 opět do jeskyně. Turecká skupina se k nějaké činnosti v jeskyni moc nemá. Emremu přijela přítelkyně, celkem sympatická Ecem Üludag, tak má jiné zájmy, Senčer již musel před několika dny odjet za prací a Oktay si hoví na průvodcovské pohovce a dělá, že nás nevidí. Inu, co jsme chtěli, to máme.

Cesta k Prvnímu sifonu je pohoda. Bez zátěže ve známém terénu to jde samo. Pak balení všeho, co zde zůstalo, a začíná otročina s neustálým kolotočem a přenášením transportáků a potápěčských lahví ze „skladu do skladu“. Postupně mně začínají dost bolet kolena a kyčle, tak jsem rád, že v 17:00 končíme. Materiál máme rozesetý v několika překladištích po jeskyni od Vstupního jezera až po traverz za Třetím jezerem. Hlavně, že potápění včetně dvojčat je již před jeskyní. Zbytek na nás bude čekat do zítřka.

V základním táboře jsem rád, že si sednu a nemusím stát na nohou. Ne tak Kuba s Romanem, kteří mermomocí chtějí do vody a potápět se ve vstupním jezeře. Vzduchu máme dost, a tak není důvod, proč jim nevyhovět. Stejně mám podezření, že kluci si spíš než potrénovat potápění chtějí vylovit naditou peněženku německého turistu, která mu prý spadla z lodi při návštěvě jeskyně. Alespoň to říkají průvodci, ale ti již toho povídali ... o to větší je naše překvapení, když večer při večeři před nás na stůl Roman s Kubou vysázejí 230 eur, kreditní karty a doklady německého turistu. Je dohodnuto, že za peníze uděláme zítra závěrečnou oslavu v hospodě v Ormaně, kterou již Türgay sjednal. Doklady a kreditky pošlou průvodci jejich majiteli. Naši mladí jsou prostě děti štěstěny.

Úterý 20.10.2015 – závěrečná oslava v Ormaně

Ráno se již ani nepokouším o strečink. Snad se během dne nějak rozhodím. Po snídani vyráží všichni až na Turgaye naposledy do jeskyně vynést zbytek materiálu. Za tři hodky je vše před jeskyní a můžeme mýt a sušit čluny a postupně balit expediční materiál do auta. Gino pořizuje společnou fotografii před jeskyní.

Společná fotka v základním táboře (nahore: Inža, Umre, Doktor, Gabo, Krtek, Ecem, Hakan, Kuba, dole: Turgay, Pajan, Oktay, Gino). Fotografoval Gino.

Na večer je ve stylové restauraci v Ormaně, což je malebná vesnička mezi Ürünlü a Ibradi, objednána společná večeře. Odpoledne již máme vše připraveno a sbaleno. Odjíždíme tedy do Ormany s velikým časovým předstihem.

Nejdříve se zajedeme podívat na ponornou jeskyni ležící na severním okraji Ormany. Je to několik desítek metrů úzká meandrující chodbička, která je na konci uzavřena sifonem. Je to dost úzké a bez overallů se nám moc nechce na břicho a plazit. K sifonu se dostávají pouze Roman a Kuba. Do jeskyně vede dnes našťástí suché koryto potoka. Vchod leží na souřadnicích WGS N37,085701; E31,577470.

Stále nám do večeře zbývá dost času, a tak jedeme do Ibradi. Gino si nás chce před místním obchodem vyfotit, jak pijeme pivo. Existuje totiž ze stejného místa obdobná fotka z roku 1995. Další z pokusů o návrat do minulosti. Jaké je naše překvapení, když nám prodavač vysvětluje, že alkohol již neprodává, protože to není v souladu s muslimskými zásadami. Nakonec seženeme lahvové pivo v jiném zapadlém krámku. Když jej ale chceme venku na našem vytouženém místě vypít, vysvětlí nám Hakan, že v dnešní době již není možné pít v Turecku alkohol na veřejnosti. Zrovna kolem projíždí policista v autě, a tak ho stavíme a ptáme se, zdali je možné se jen s neotevřenými lahvami piva na chodníku před krámkem vyfotit. Bohužel zákaz je striktní a nepomáhá ani vysvětlování proč potřebujeme fotografii právě zde. Dostaneme však radu, že si pivo můžeme vypít někde kousek za Ibradi na vyhlídce nad údolím Manavgatu. Je to moc pěkné místo a pivo nám tu také chutná.

Pivko na vyhlídce nad údolím Manavgatu (Turgay, Hakan, Gabo, Doktor (za ním vykukuje Pajan, průvodce z jeskyně, průvodce z jeskyně, Inža, Turgay, Krtek). Fotografoval Gino.

Už se blíží pátá hodina, a tak všichni odjíždíme do Ormana Berberoglu Restoran. Jedná se o stylově zařízenou rodinnou restauraci i s krbem, kde jsou nám předkládány samé turecké speciality. Zeleninové i masové saláty, několik druhů chleba a placek, z nichž některé jsou plněné, ovoce, sýry, jen toho piva je na české poměry málo.

Majitelé restaurace jsou velcí zastánci projektu Aktivní Ormana, který založil jejich předek. V Ormaně zrekonstruovali několik domů do jejich původní podoby. Tyto domy slouží k ubytování turistů. Tím rozšířili nabídku pracovních míst ve službách a podpořili rozvoj tradičních řemesel, jako je řezbářství a kovářství. Hlavním záměrem celého projektu je zastavit migraci mladých lidí z obce. Do jednoho rekonstruovaného domu jsme byli pozváni na prohlídku, a samozřejmě jsme toho využili.

Večer, už zase před jeskyní, dopijíme zbytky zásob rumu, který nám ještě zbyl z Čech. Spát jdeme již ve 23:00, zítra brzo ráno musíme vyrazit na cestu domů.

Středa 21.10.2015 – odjezd

Ráno v 7:00 vstáváme a balíme poslední drobnosti. Gino s Pajánkem balí stan, ostatní jen spacáky. Snídaně je již nekoordinovaná, a každý ve spěchu žvýká, co našel. Rozloučení a v 8:30 plně naložený Boxer odjíždí s kompletní českou částí expedice. Za Ibradi na dně údolí u Manavgatu vystupujeme s Ginem z auta a ostatní už mizí v serpentínách za řekou. Přejeme jim bezpečnou bezproblémovou cestu domů.

My s Ginem máme ještě pár hodin času. Letadlo do Prahy nám letí z Antalye až po sedmé večer. Vydáme se po cestě vedoucí po pravé straně Manavgatu proti jeho proudu. Nedaleko má být další jeskyně Handos. To je cíl naší vycházky. Neujdeme ani deset metrů a zastavuje nám osobní auto a nabízí odvoz. Hlavně já, který kulhám na obě nohy, s radostí přijímám. Z řidiče se vyklubal mochtar nedaleké vesnice Üzümdere. Auto zastaví asi po kilometrové jízdě a řidič nám ukazuje nalevo do svahu, kde se

pod skalní stěnou černá jeskyní otvor. Jsme tady. S díky opouštíme vozidlo a už se drápeme ke vchodu. Jeskyně Handos je jeskyně začínající 150 m dlouhým a 18 m hlubokým sifonem, za kterým je známá ještě v délce asi jednoho kilometru. Jeskyně končí sifonem. Přes několik kolmých skalek nakonec vylézám k vysokému gotickému portálu, za kterým jeskyně klesá k prvnímu sifonu. Ještě pro jistotu zapisuji souřadnice WGS vchodu N37,085000; E31,652778.

Pokračujeme s Ginem dál po cestě podél Manavgatu. Po dalším kilometru nás zlákejí modravé tůňky v řečišti. Stejně se do letadla musíme umýt, a tak se rozhodujeme a kousek pod málo frekventovanou cestou provádíme celkovou očistu a užíváme si výbornou koupačku.

Ještě máme dostatek času, tak po osvěžení ve vodě pokračujeme dál, až se dostaneme k rybářské hospodě. Hospoda je na pravé straně cesty a mezi hospodou a řekou je pár stolků. U jednoho stolku sedí nějaký Turek, jinak je hospoda prázdná. Uvelebujeme se u stolku vedle řeky a objednááme pívko. Po chvilce se u našeho stolku zastaví zbývající host a dá se s námi do řeči. V Praze byl, zná i Masaryka. Okolí Manavgatu a vůbec tuto část Západního Tauru má moc rád. Není však spokojen se současným politickým vývojem v Turecku. Moc hezky jsme si popovídali. Pak vyběhl z hospody malý hošík, možná synek, vzal tátu za ruku, ten se rozloučil a oba nasedli do auta a odjeli. V hospodě jsme osaměli, ale již se pomalu blíží čas potřebný k návratu. A kdo ví, jestli ten autobus, který máme vyhlídnutý, opravdu jede a staví u můstku přes Manavgat, kde jsme před 2,5 hodinami opustili kluky. Cestou zpět ještě obdivujeme poměrně mohutnou vyvěračku, která se valí ze skály na druhé straně cesty naproti hospodě. Voda z vyvěračky protéká sádkami, ve kterých se to jen hemží výstavními pstruhy. Nic naplat musíme i my vyrazit k domovu.

Sotva se dostáváme na cestu vedoucí z Ibradi přes Manavgat, přijíždí auto. Jedno mávnutí, a je naše. Řidič nás vysazuje u zastávky autobusu na hlavní silnici vedoucí přes Taurus a spojující Konyu na severu s Antalyi na jihu. Ještě nezaklapnou ani dvířka auta a na zastávce přibrzdí autobus. To snad není možné, že bychom měli takové štěstí a hned nám jel ještě autobus. Dobíháme k otevřeným dveřím a zjišťujeme, že máme přímý spoj až do Antalye. No prostě super, takové cestování беру.

V Antalyi přijíždíme na autobusové nádraží. Jsme již docela vyhládlí, a tak zamíříme do autobusové jídelny a vybíráme si samé laskominy. I jogurt tady mají super. Gino pak nakupuje hory baklavy, kterou plánuje obdarovávat všechny příbuzné a známé. Mně je však jasné, že skoro všechno spořádá Anička.

Doprava z autobusového nádraží na letiště není tak jednoduchá, jak by se na první pohled zdálo. Existuje sice přímé spojení městským autobusem, autobus tu má dokonce i nástupní zastávku a vyvěšený jízdní řád, ale nikdo neví, kdy skutečně pojedou. Na zastávce stepují nervózní lidé, hlavně cizinci, kteří již mají silné obavy, že jim letadlo frkně. Toho obratně využívají taxikáři, kteří tyto ubožáky vozí na letiště za horentní sumy. Mám podezření, že se jedná o vzájemně domluvený stav. Občas totiž kolem nás projede autobus označený číslem naší linky, ale na zastávce nezastaví. My máme času dost, a tak si v klídku počkáme. Však on jednou zastaví. No, nakonec zastavil a my jsme se v pořádku dostali do letadla a i domů.